

FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XIX.

Kolozsvár, 2014. március 20–21.

A ZARÁNDOKLÁS ÉS A TURIZMUS KAPCSOLATA AZ ÉPÍTÉSZET TÜKRÉBEN A KOLOZS MEGYEI „MÁRIA ÚT” ESETÉBEN

TOURISM AND PILGRIMAGE IN CLUJ COUNTRY, ON THE „WAY OF MARY”

TALPAS János⁽¹⁾, ORBÁN György⁽²⁾

(1) Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Földrajz Kar, Kolozsvár, Telefon: +40-74-5656023, talpasjanos@gmail.com

(2) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építészmérnöki Kar, Építészettörténelmi és Műemléki Tanszék, 1111, Magyarország, Budapest, Műegyetem rakpart, 3–9; Telefon / Fax: +36-30-6990753, orban@esvvv.com

Abstract

The main goal of this paper is to sketch-up the functional needs of infrastructure of pilgrim hostels that will be developed along the pilgrim route "The Way of Mary" in Transylvania. The advantages of the diversified architectural development are presented through an example of a real situation existing in the North-East side of county Cluj. The multiple utilization possibilities and also the functional flexibility will lead beyond the development of the pilgrimage route to the exploitation of the local touristic potential too, in perfect correspondence with the domestic touristic law.

Keywords: tourism, pilgrimage, Cluj county, Cojocna, development.

Összefoglalás

A dolgozat célja, hogy a „Mária út” zarándokútvonal Erdélyi szakaszában kialakítandó zarándok-szálláshelyek funkcionális szükségleteit felvázolja. Észak-Kolozs megye esetében konkrét példa segítségével bemutatjuk a diverzifikált építészeti fejlesztés előnyeit. A sokrétű felhasználási lehetőség és funkcionális flexibilitás a zarándokútvonal fejlesztésén túl a helyi turisztikai vonzerő kiaknázását is szolgálja, megfelelően a hazai turisztikai jogszabályoknak.

Kulcsszavak: turizmus, zarándoklat, Kolozs megye, Kolozs, fejlesztés.

1. A zarándoklat és turizmus eredete

1.1. Definíciók

A hagyományos európai kultúrkörre szorítkozva is a zarándoklat fogalmának körülírása többféle módon lehetséges. Elsner szerint nincs konszenzus a zarándoklat mint jelenség általános meghatározására. A jelenség vezérlője a múlt megismerése vagy a szakrális motiváció. Az ókorban a zarándoklatra mint „szent utazás”-ra tekintettek [1].

Morinis szerint a „zarándoklat, egy ember utazása arra a helyre ahol szerinte a szent ideál megnyilvánul” [1], [2]. A definíció gyenge pontja, ahogy Elsner is megjegyzi, a „szent ideál” tág fogalma.

Bhardway minimális követelményeket támaszt a zarándoklattal szembeni „vallásos motivációjú egyén aki egy szent hely vagy cél (elérése érdekében) egy utazást tesz” [3].

Jelen dolgozatban a meghatározásokban szereplő „utazást” tekintjük a kérdésfelvetés alapjának.

1.2. Fundamentális kérdések

Elsner fundamentális kérdéseket fogalmaz meg a zarándokltról, melyek közül a motivációt és a zarándok és a választott cél közötti fizikai kapcsolatra vonatkozó kérdéseket emeljük ki. Elsner gondolata mentén: a zarándokok motivációval rendelkeznek, késztetést éreznek, hogy útra kerekedjenek és egy adott helyre elutazzanak. A késztetés mibenléte a motiváció, ami lehet szokás, kötelesség, fogadalom, isteni hívás, orákulum [1]. A fizikai kapcsolat mint kérdés azt jelenti, hogy mekkora távolságot hajlandó megtenni, vagy mely földrajzi régióban vállalkozik a zarándok az utazás megtételére [1]. A motivációs felvetés esetében Elsner nem említi a kíváncsiságot a múlt felfedezése iránt.

Ugyancsak Elsner szisztematikus csoportosítása szerint a zarándoklatok archetípusai közt szerepel a „szent turizmus”, ahol a motiváció a szent helyek látogatásában rejlett [1]. Példaként egy Kr.e. II. századi egyiptomi papiruszt említ, amiben szerepel, hogy egy alexandriai hivatalnok a híres vallási helyek felkészítését sürgeti, különösen a Labirintusét, hogy fogadni tudjanak egy római hivatalnokot, aki a (meg)nézés (*epi theorian*) céljával fog oda ellátogatni. Megfigyelhető, hogy a (szent) turizmus és zarándoklat közötti kapcsolat nem elhanyagolható (szolgáltatások nyújtása), a motivációk közt pedig a „megnézés” vagy „kíváncsiság” is helyet kaphat.

1.3. A zarándoklatok infrastruktúrája

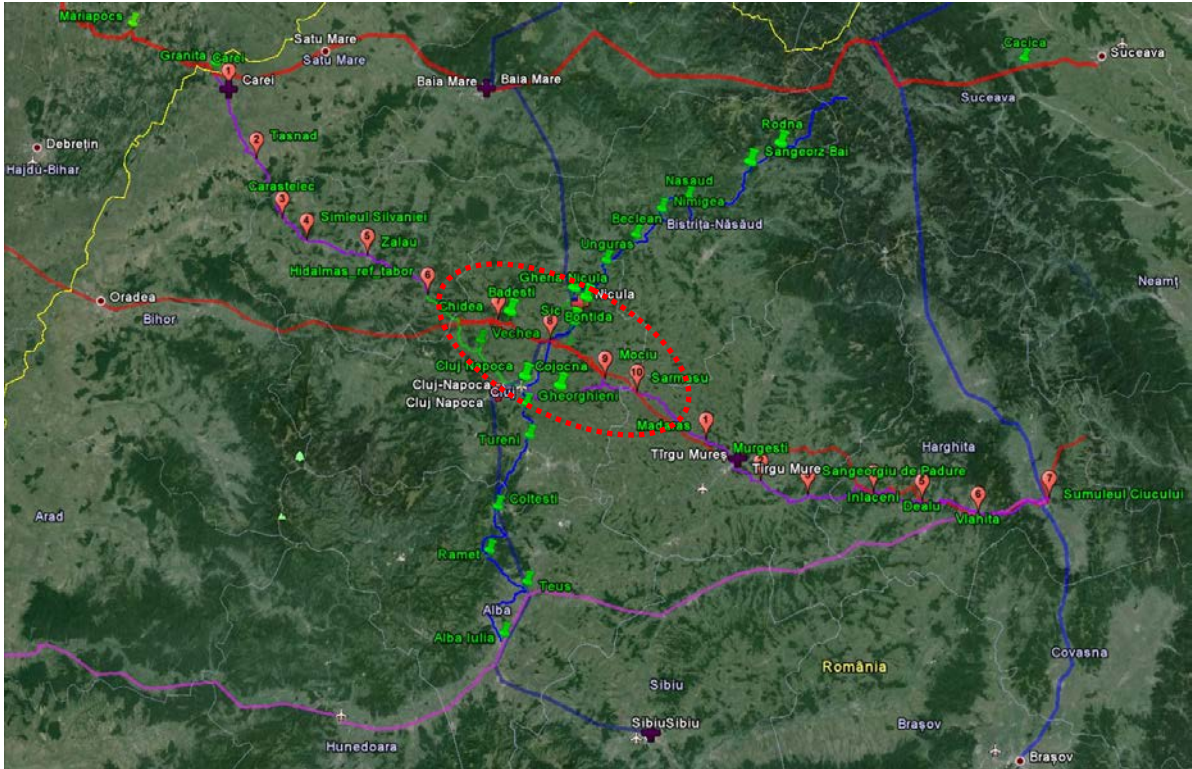
Stoppford szerint „az utazás megtételének” objektív feltétele a szükséges fizikai infrastruktúra megléte [4], melyből jelen dolgozatban kiemeljük a zarándokútvonalat, az útvonalon elhelyezkedő szálláshelyeket és a motivációt kiváltó szentélyeket.

Stoppford történelmi példákkal illusztrálja, hogy egy bizonyos standard színvonal biztosítása és a szálláshelyek megléte egy útvonal mentén szükséges feltételei a sikeres zarándoklatnak [4].

2. A zarándokútvonal turisztikai szuprastruktúrája a „Mária út” mentén, Erdélyben

Jelen dolgozatban a turisztikai szuprastruktúra két elemével foglalkozunk: a szálláshelyekkel és az éttermekkel Erdélyben (**1. ábra**), valamint a gyakorlati megvalósításával Észak-Kolozs megyében (**1. ábra**, pirossal pontozott).

Minden zarándokút saját jellegzetességgel bír, így a „Mária út” is. Sajátossága abban áll, hogy mint a Szent Jakab sírjához vezető „Camino”, a „Mária út” is elsősorban a magános vagy kisebb csoportokban zarándokoló emberek útja, így a szállások kialakításában is ehhez az igényhez kell alkalmazkodni.

1. ábra. Zarándokútvonal szálláshelyei a „Mária út” mentén Erdélyben

Többéves terep- és igényfelmérés és kutatás után sikerült meghatározni a szálláshelyek minimális követelményeit a „Mária út” erdélyi szakasza számára. A minimális követelmények betartása a szálláshelyek kialakítása esetében biztosíthatja a jövőben a sikeres zarándokfogadást, valamint az útvonal használhatóságát. Az érvényben levő 1296/2010 sz. rendelet betartásával ezek a szálláshelyek minősíthetők, és megfelelnek turisták fogadására is.

Egy zarándokszállás iránt támasztott minimum követelmények funkcionális sémája:

Szállás:

- nemek szerint két nagy hálóterem,
- zuhanyzók és mellékhelyiségek,
- egyéni szobák igényesebb utazók számára, saját fürdőszobával;

Étkezés:

- étkezőterem – saját kiszolgálás vagy ellátás;

Mosókonyha:

- mosókonyha és szárító;

Adminisztráció:

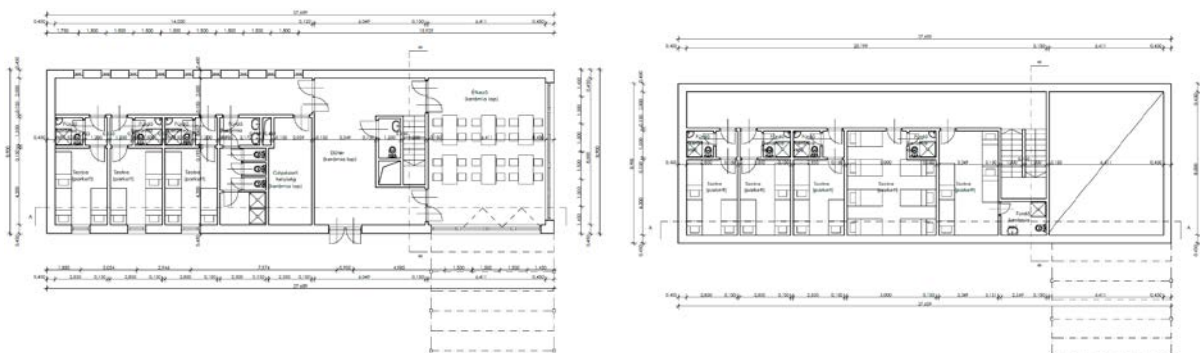
- fogadására alkalmas iroda,
- ruha- és csomagtároló.

A kapacitás tekintetében, amíg a zarándokútvonal megnövekedett forgalma nem teszi indokolttá, a kezdeti (kialakítási) időszakban 30 főre méretezünk egy vendéglátó helyiséget.

3. „Mária út” Kolozs megyében

Az Észak-Kolozs megyében kialakításra kerülő szálláshelytervek közül a dolgozatban az egyik példaértékű fejlesztést mutatjuk be Kolozs település esetében. Itt a minimumkövetelmények betartása mellett sikerült olyan épületet javasolni, ami egyben a

zarándokok számára is megfelelő és mindeközben vendégházként is működhet a község turisztikai potenciáljának kiaknázása végett.

2. ábra. Zarándokház terve Kolozs településen (Budapesti Műszaki Egyetem – Építészettörténeti Tanszék 2012) jobbra földszint, balra emelet

Az új kétszintes épület helyszíne a Kolozsi római katolikus plébánia területe lesz. A földszinten az előtérből nyílik (jobbra) a közösségi tér-ebédlő. Az előtérből (balra) egy folyosón át érhető el a 3 földszinti háromágyas szoba, egy közös mellékhelység és a mosókonyha. Az előtérből lépcső vezet az emeletre, ahol egy, az alsó folyosó feletti folyosón keresztül érhető el további 3 háromágyas, 1 ötágyas és 1 hétágyas szoba. A teljes kapacitás így 30 fő. A többféle szobakomfort miatt nagyobb igényel rendelkező turisták számára is gazdaságosan bérbe adhatók a helyiségek. A nagyobb kapacitású szobák a zarándokok hatékony elszállásolását teszik lehetővé. A létesítmény adminisztrációját az épület mellet álló plébániahivatalból lehet megoldani.

4. Következtetések

A funkcionális séma diverzifikált építészeti értelmezése fenntartható épületek kialakítását biztosítja, így ötvözve a turizmus és zarándoklat igényeit. A sokrétű felhasználási lehetőség és funkcionális flexibilitás a zarándokútvonal fejlesztésén túl a helyi turisztikai vonzerő kiaknázását is szolgálja.

Irodalom

- [1] J. Elsner, I. Rutherford (ed.): *Pilgrimage in Graeco-Roman & early Christian antiquity: seeing the gods*. Oxford University Press, Oxford, New York, 2005. 4, 11, 21, 22.
- [2] E. A. Morinis: *Sacred journeys: the anthropology of pilgrimage*. Greenwood Press, 1992. 4.
- [3] Takács Sarolta: *Divine and Human Feet: Records of Pilgrims Honouring Isis*. In: J. Elsner, I. Rutherford (ed.): *Pilgrimage in Graeco-Roman & early Christian antiquity: seeing the gods*. Oxford University Press, Oxford, New York, 2005. 353.
- [4] J. Stopford: *Some Approaches to the Archaeology of Christian Pilgrimage*. World Archaeology vol. 26 (1994). Nr. 1. 57–72.